

Kohtuasi C-391/23

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

27. juuni 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

7. veebruar 2023

Kaebaja:

Brăila Winds SRL

Vastutajad:

Direcția Regională a Finanțelor Publice București – Administrația Fiscală pentru Contribuabili Mijlocii București

Ministerul Finanțelor

Președintele Agenției Naționale de Administrare Fiscală

Agenția Națională de Administrare Fiscală

Põhikohtuasja ese

Halduskohtumenetluses vastustajate Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București – Administrația Fiscală pentru Contribuabili Mijlocii București (maksuameti Bukaresti maksukeskuse keskmise suurusega ettevõtjate osakond, Rumeenia), Ministerul Finanțelor (rahandusministeerium), Președintele Agenției Naționale de Administrare Fiscală (riigi maksuameti president) ja Agenția Națională de Administrare Fiscală (riigi maksuamet, Rumeenia) (ANAF) vastu esitatud kaebus, millega kaebajast äriühing Brăila Winds SRL nõuab teatud maksualaste haldusaktide tühistamist.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

ELTL artikli 267 alusel palutakse tõlgendada ELTL artikleid 49, 56, 107 ja 108 ning artikli 191 lõiget 2, direktiivi 2019/944 artiklit 9 ja artikli 58 punkti c, direktiivi 2003/96 ja Euroopa rohelepet

Eelotsuse küsimused

1. Kas ELTL artikleid 107 ja 108 tuleb tõlgendada nii, et niisugune riigisisene norm, nagu see, mis sätestati seadusega nr 259/2021 (Legea nr. 259/2021), millega kehtestatakse maks ainult teatud elektrienergia tootjatele, on vaadeldav maksust vabastatud maksukohustuslastele antud riigiabina, mille suhtes kehtib teatamiskohustus? Kas norm on diskrimineeriv, kui seda kohaldatakse ainult teatud elektrienergia tootjatele, kaasa arvatud taastuvatest energiaallikatest elektri tootjatele?
2. Kas ELTL artiklite 49 ja 56 sätteid ning vastavalt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugune riigisisene norm nagu see, mis sätestati seadusega nr 259/2021, millega kehtestatakse kõrge maks ainult teatud elektrienergia tootjatele (kaasa arvatud taastuvatest energiaallikatest elektri tootjatele), jättes välja muud tootjate kategooriad?
3. Kas määrusele 2022/1854 eelnenud direktiiviga (EL) 2019/944, elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, on vastuolus riigisisene norm, mis võib viia jaemüügihinna kindlaksmääramiseni ja/või jaemüügihinna kindlaksmääramise vabaduse piiramiseni, nagu [õigusnorm], mis kehtestati seadusega nr 259/2021?
4. Kas ELTL artikli 191 lõike 2 sätetega, mis käsitlevad ettevaatusprintsipi, põhimõtet, mille kohaselt tuleb võtta ennetusmeetmeid ja keskkonnakahjustus heastada eeskätt kahjustuse kohas ning „saastaja peab maksma“ põhimõtet, on vastuolus selline riigisisene õigusnorm, nagu see, mis kehtestati seadusega nr 259/2021? Kas see ohustab Euroopa eesmärke, mis on seotud 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamisega, ja Euroopa Liidu poliitikat energia maksustamise valdkonnas?

Viidatud liidu õiguse sätted

ELTL artiklid 49, 56, 107, artikli 108 lõiked 1 ja 3 ja artikli 191 lõige 2

Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 lõige 1

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL artikkel 9 ja artikli 58 punkt c

Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik

Euroopa rohelepe, mille Euroopa Komisjon avaldas 11. detsembril 2019.

Viidatud riigisisised sätted

Seaduse nr 259/2021, millega võetakse üle dekreetseadus nr 118/2021 elektrienergia ja maagaasi tarbimise hüvituskava kasutuselevõtuks 2021–2022 külmal aastaajal ning millega täiendatakse dekreetseadust nr 27/1996 soodustuste andmise kohta inimestele, kes elavad või töötavad Monti Apuseni teatud piirkondades ja „Doonau delta“ biosfääri kaitsealal (Legea nr. 259/2021 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 118/2021 privind stabilirea unei scheme de compensare pentru consumul de energie electrică și gaze naturale pentru sezonul rece 2021–2022, precum și pentru completarea Ordonanței Guvernului nr. 27/1996 privind acordarea de facilități persoanelor care domiciliază sau lucrează în unele localități din Munții Apuseni și în Rezervația Biosferei „Delta Dunării”, edaspidi „seadus nr 259/2021“) artikkel II, mille kohaselt kehtestatakse ajavahemiku 1. november 2021–31. märts 2022 kohta elektrienergia tootjate teenitud lisatulule, mis tuleneb elektrienergia kuu keskmise müügihinna ja hinna 450 Rumeenia leud/MWh vahest, 80% maks [lõige 1], maks, millest on vabastatud fossiilkütustel põhineva elektrienergia tootjad, kaasa arvatud koostootmine [lõige 2], ning maksu kohaldamise eeskirjad kehtestatakse ANAFi presidendi määrusega [lõige 3]

Dekreetseadus nr 11/2022, millega muudetakse ja täiendatakse seadust nr 259/2021 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 11/2022 privind modificarea și completarea Legii nr. 259/2021 („OUG nr. 11/2022”)) (edaspidi „OUG nr 11/2022“), artikli III lõige 3, mille kohaselt seaduse nr 259/2021 artikli II lõike 1 sätteid ei kohaldata ka biomassielektri tootjatele alates 1. jaanuarist 2022 teenitud lisatulu suhtes.

ANAFi presidendi määrus nr 64/2022 seaduse nr 259/2021 artikli II sätete kohaldamise kohta ning millega muudetakse ja täiendatakse ANAFi presidendi määrust nr 587/2016 maksudeklaratsiooniks ja pöördmaksustamise korrale alluvate maksude või maksude kinnipidamise puhul kasutatavate vormide mudeli ja sisu heakskiitmise kohta (Ordinul președintelui ANAF nr. 64/2022 privind aplicarea prevederilor articolului II din Legea nr. 259/2021 precum și privind modificarea și completarea Ordinului președintelui ANAF nr. 587/2016 pentru aprobarea modelului și conținutului formularelor utilizate pentru declararea impozitelor și taxelor cu regim de stabilire prin autoimpunere sau reținere la sursă („Ordinul nr. 64/2022”)) (edaspidi „määrus nr 64/2022“), artikkel I, mille kohaselt arvutatakse elektrienergia tootjate teenitud lisatulult maksu ajavahemiku eest 1. november 2021–31. märts 2022, ning artikkel II, mille kohaselt deklareerivad elektritootjad artiklis I ette nähtud maksusumma riigieelarvesse kuupõhiselt, kuust, mil maks kuulub tasumisele, kuni järgmise kuu 25. kuupäevani, täites ja

esitades vormi 100 „Declarație privind obligațiile de plată la bugetul de stat“ (deklaratsioon riigieelarvesse maksmise kohustuste kohta).

Asjaolude ja põhikohtuasja lühiülevaade

- 1 Kaebaja Brăila Winds SRL on üks ENGIE kontserni tütarettevõtjatest Rumeenias. Kaebajast äriühingu osanikud on Engie Dezvoltare & Consultanță SRL ja Engie Romania SA, kusjuures viimase osalus on 99,99%. Engie Romania SA on Engie kontserni põhiesindaja Rumeenias.
- 2 Kaebaja toodab Brăila ringkonnas endale kuuluva tuulikuga tuuleenergiat.
- 3 Seaduse nr 259/2021 artikliga II kehtestati alates 1. novembrist 2021 80% suurune maks, mida kohaldatakse lisatulule, mida elektrienergia tootjad teenivad elektrienergia kuu keskmise müügihinna ja hinna 450 Rumeenia leud/MWh vahest. Fossiilkütustel põhineva elektrienergia tootjad, kaasa arvatud koostootmine, ja alates 1. jaanuarist 2022 biomassielektri tootjad vabastati selle maksu maksmisest.
- 4 Kaebaja esitas taastuvatest energiaallikatest elektrienergia tootjana seaduse nr 259/2021 artikli II ja määruse nr 64/2022 alusel maksudeklaratsiooni ja tasus vaidlusaluse maksu ajavahemiku november 2021–märts 2022 eest kogusummas 11 643 217 Rumeenia leud.
- 5 Pärast seda, kui ANAF oli kaebaja poolt määruse nr 64/2022 peale esitatud eelneva haldusvaide ja maksuvaldkonna kaebuse rahuldamata jätnud, esitas kaebaja kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule – Curtea de Apel Bucureștille (Bukaresti apellatsioonikohtus, Rumeenia), nõudes: **i)** määruse nr 64/2022 tühistamist; **ii)** seaduse nr 259/2021 artikliga II kehtestatud maksu kohta kaebaja enda poolt esitatud maksudeklaratsioonide ja parandatud maksudeklaratsioonide tühistamist; **iii)** et tühistataks otsus nr 551/10.03.2022, mille tegi ANAF – Direcția Generală de Soluționare a Contestațiilor (riigi maksuameti vaiete läbivaatamise peadirektoraat, Rumeenia), millega jäeti rahuldamata maksudeklaratsioonide peale esitatud haldusvaie, ning et tühistataks 2022. aasta mai maksudeklaratsiooni peale esitatud vaide rahuldamata jätmise otsus; **iv)** et tühistataks ANAF – Direcția Generală Proceduri pentru Administrarea Veniturilor Referatul de soluționare (riigi maksuameti vaiete läbivaatamise peadirektoraat, Rumeenia) otsus/lahend nr A GVB 154/23.03.2022, millega jäeti rahuldamata määruse nr 64/2022 peale esitatud haldusvaie; **v)** et vastustajaid kohustataks kaebajale tagastama 11 643 217 Rumeenia leu suuruse summa, mille ta tasus maksuna novembri 2021 kuni märtsi 2022 eest määruse nr 64/2022 alusel, ning **vi)** et vastustajaid kohustataks maksma tasutud summadel intresse.
- 6 Kaebaja väitel on vaidlustatud haldusaktid ebaseaduslikud, sest seaduse nr 259/2021 artikliga II kehtestatud maks on ebaseaduslik järgmistel põhjustel: **i)** see rikub maksukoormuse õiglase hindamise põhimõtet ja põhimõtet, mille kohaselt tuleb vältida topeltmaksustamist, koostoimes seaduslikkuse,

diskrimineerimiskeelu/neutraalse maksustamise, seaduse ees võrdsuse, õiglase maksustamise ja maksustamiskindluse põhimõttega; ii) see rikub maksustamise tagasiulatava jõu puudumise ja ootuspärasuse põhimõtet koostoimes õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõttega, diskrimineerimiskeelu/neutraalse maksustamise ja seaduse ees võrdsuse põhimõtet; iii) see kujutab endast riigiabi, mida ebaseaduslikult antakse fossiilkütustel põhineva elektrienergia tootjatele, sealhulgas kaastootjatele, ning biomassielektri tootjatele arvestatuna alates 1. jaanuarist 2022 teenitud lisatulult, [abi] mis on vastuolus ELTL artikli 107 lõikega 1; iv) see loob takistusi asutamisevabadusele ja teenuste osutamise vabadusele, mis on vastuolus ELTL artiklitega 49 ja 56; v) see on vastuolus Euroopa eesmärkidega, osas, mis puudutab 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamist, ning liidu poliitikaga energia maksustamise valdkonnas; vi) see väljendub ka jaemüügihinna kindlaksmääramises ja/või jaemüügihinna kindlaksmääramise vabaduse piiramises, mis on vastuolus direktiiviga 2019/944; vii) see rikub Rumeenia põhiseaduse artiklit 135 ja konkurentsiseaduse (Legea concurenței) artiklit 8, millega keelatakse äriabaduse või ettevõtjate autonoomia põhjendamatud piirangud; viii) see kehtestati määruse nr 64/2022 alusel, milles on mitu seaduslikkuspuudust ning (ix) see kehtestati seaduse nr 259/2021 artikli II alusel, milles on mitu põhiseaduslikkuspuudust.

- 7 Kaebaja taotlusel otsustas Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 8 Kaebaja väidab, et põhikohtuasjas käsitletav ülemäärase maksustamise meede kujutab endast riigiabi, mille suhtes ei ole liikmesriik järginud kohustust algatada ELTL artikli 108 lõikes 3 sätestatud eelneva kontrolli menetlus.
- 9 Arvestades seaduse nr 259/2021 artikliga II kehtestatud maksu suurt summat, kujutab kõnealune meede lisaks endast ELTL artiklitega 49 ja 56 keelatud piirangut. Seetõttu pärsib elektrienergia tootjatele nende tootmisallika alusel kohaldatav erinev kohtlemine nende soovi jätta oma tegevus taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia turule Rumeenias.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühiülevaade

- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et Curtea de Apel Bucureștile (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) on määruse nr 64/2022 peale esitatud mitu tühistamiskaebust, mille menetlemine on hetkel pooleli.
- 11 Käesolevas asjas otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus 31. jaanuaril 2022 esitada Curtea Constituționalăle (Rumeenia konstitutsioonikohus) seaduse nr 259/2021 artikli II peale põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistamise kaebuse ja vastav menetlus on Curtea Constituționalās pooleli.

- 12 Esimese eelotsuse küsimusega tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus küsimuse, kas teatud elektritootjate lisatulu väga suure maksuga maksustamise meetme saab kvalifitseerida riigiabiks, mida antakse maksustamisest vabastatud elektrienergia tootjatele ja millest ELTL artikli 108 lõike 3 kohaselt tuli komisjoni teavitada.
- 13 Tulenevalt Euroopa Kohtu praktikast selles valdkonnas, täpsemalt 21. novembri 1991. aasta otsusest *Fédération nationale du commerce extérieur des produits alimentaires jt vs. Prantsusmaa*, C-354/90, EU:C:1991:440, punktid 10 ja 14; 15. detsembri 2005. aasta otsusest *Unicredito Italiano*, C-148/04, EU:C:2005:774, punkt 42; 7. aprilli 2022. aasta kohtuotsusest *Autonome Provinz Bozen*, C-102/21 ja C-103/21, EU:C:2022:272, punktid 58 ja 59; 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsusest *Transalpine Ölleitung in Österreich*, C-368/04, EU:C:2006:644, punkt 39; 22. jaanuari 2022. aasta kohtuotsusest *Fondul Proprietatea*, C-179/20, EU:C:2022:58, punktid 83 ja 84, ja 15. juuli 2004. aasta kohtuotsusest *Pearle jt*, C-345/02, EU:C:2004:448, punktid 30–32, kinnitab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et vaja on Euroopa Kohtu juhiseid potentsiaalse riigiabi hindamiskriteeriumite kohta, eelkõige seoses vaidlusaluse meetmega kehtestatud valikulise eelise kriteeriumiga, võttes arvesse asjaolu, et elektrienergia tootjate teatud konkreetsete kategooriate suhtes vaidlusalust meetmet ei kohaldata.
- 14 Teine eelotsuse küsimus käsitleb seaduse nr 259/2021 artikliga II kehtestatud ülemäärasest maksustamisest asutamisevabadusele ja teenuste vabale liikumisele tulenevaid tagajärgi, arvestades asjaolu, et kõnealune maksustamine võib pärssida kontserni Engie, kuhu kaebajast äriühing kuulub, soovi jätkata taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia tootmise tegevust Rumeenia territooriumil.
- 15 Käesoleval juhul on olemas piiriülene element, mis seisneb asjaolus, et kaebaja kuulub Engie kontserni, mille peakorter asub Pariisis ning mis tegutseb maagaasi tarnimise ja jaotamise, elektrienergia tarnimise ja elektrienergia tootmise valdkonnas.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et käsitletav maks ei diskrimineeri välisriikide kodanikke võrreldes Rumeenia riigi kodanikega, ta märgib aga, et kõnealust maksu kohaldatakse elektrienergia tootjatele erinevalt, sõltuvalt kasutatavast tootmisallikast. Eelotsusetaotluse esitanud kohus meenutab selleteemalist 7. juuli 1988. aasta kohtuotsust *Stanton vs. Inasti*, C-143/87, ja 15. veebruari 1996. aasta kohtuotsust *Hans Kemmler*, C-53/95, milles Euroopa Kohus kinnitas, et normid, mis ei diskrimineeri otseselt või kaudselt kodakondsuse alusel, on siiski lubamatud, kuna need kujutavad endast põhjendamatu takistusi rohkem kui ühes liikmesriigis majandustegevusega tegelemisele, ning 24. märtsi 2011. aasta kohtuotsust komisjon *vs. Hispaania*, C-400/08, EU:C:2011:172, punkt 64, kus Euroopa Kohus kinnitas, et piirangu mõiste EÜ artikli 43 tähenduses hõlmab liikmesriigi võetud meetmeid, mis – kuigi need on ühetaoliselt kohaldatavad – mõjutavad teiste liikmesriikide ettevõtjate sisenemist turule ja takistavad seega ühendusesisest kaubandust.

- 17 Tingimuste osas, mida aluslepinguga tagatud vabaduste kasutamist takistavad või piiravad riigisisised meetmed peavad täitma, et neid saaks aluslepinguga kooskõlas olevaks pidada, on eelotsusetaotluse esitanud kohus seisukohal, et käesoleval juhul tõusetub küsimus vaidlusaluse maksu ebaproportsionaalsest laadist.
- 18 Kolmanda eelotsuse küsimusega tõstatab Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) küsimuse käsitletava maksu kvalifitseerimisest meetmeks, mis viib jaemüügihinna kindlaksmääramiseni ja/või jaemüügihinna kindlaksmääramise vabaduse piiramiseni, mis võib olla vastuolus direktiivi 2019/944 sätetega, eelkõige artikli 58 punktiga c, mis käsitleb riigi reguleeriva asutuse kohustust kaotada liikmesriikidevaheliselt elektrienergiaga kauplemiselt piirangud, ka koostoimes artikli 9 muude sätetega, kuna neil on vahetu mõju.
- 19 Selles kontekstis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohus meelde kaebaja väiteid, mille kohaselt moonutab vaidlusalune meede märkimisväärselt konkurentsi elektrienergia turul, kuna see toob energiatootjatele kaasa lisakulusid ja vähendab energiavarustuskindlust, takistades hindade kujunemist nõudluse ja pakkumise vahelise suhte alusel, mis viib kas kehtestatud maksu kompenseerivate kunstlikult kõrgete hindadeni või tootmise vähendamiseni, kuna tulu täiendav maksustamine tähendab tootjatele tootmiskulude tasateenimise riski. Lisaks ei ole vaidlusalune riigisisene meede direktiivi 2019/944 artiklit 9 arvestades ei nõuetekohane ega ka proportsionaalne.
- 20 Seoses neljanda eelotsuse küsimusega kinnitab Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia), et arvestades asjaolu, et kaebaja tugines ettevaatusprintsibile, põhimõttele, mille kohaselt tuleb võtta ennetusmeetmeid ja keskkonnakahjustus heastada eeskätt kahjustuse kohas ning „saastaja peab maksma“ põhimõttele, mis on sätestatud ELTL artikli 191 lõikes 2, on vaja kindlaks teha, kas viidatud põhimõtetel on vahetu mõju ning kas neid rikutakse sellise maksu kehtestamisega, mida kohaldatakse taastuvatest energiaallikatest elektri tootjatele, aga mitte fossiilkütustel põhineva elektrienergia tootjatele.
- 21 Kuna kaebaja väitis samuti, et kuivõrd seadusega nr 259/2021 kehtestatud maksuga maksustatakse ülemääraselt eelkõige taastuvatest energiaallikatest elektri tootjaid, on see vastuolus nii liidu poliitikaga energia maksustamise valdkonnas, täpsemalt direktiiviga 2003/96, kui ka kliimanetraalsuse saavutamise seotud Euroopa eesmärkidega, millele on viidatud komisjoni poolt 11. detsembril 2019 avaldatud rohekokkuleppes, on vaja hinnata nende aktide käsitletavat mõju ja eespool viidatud maksu kooskõla nende aktidega.